

2017

HEVOSTALLIOHJE

Vesilahti 16.10.2017

1. HEVOSTALLIN SJOITTAMINEN

Hevostalli kenttineen ja tarhoineen vaatii runsaasti tilaa. Tallialueen suunnittelu on tehtävä huolellisesti, jotta lantala, ulkotarha, laidunalueet sekä kuivikkeiden, heinän ja muiden rehujen varastotilat voidaan sijoittaa järkevästi. Toiminnan laajuudesta ja tyypistä riippuen kokonaisuuteen voivat kuulua myös ratsastuskenttä, maneesi, ratsastusreitit, harjoitusravirata, majoituspalvelut sekä pysäköintialueet hevosajoneuvoille ja henkilöautoille.

Tallihanketta suunnittelevan on tärkeää olla yhteydessä kunnan [kaavoitus-](#), [rakennusvalvonta-](#), [ympäristö-](#) ja [eläinsuojeluviranomaisiin](#) jo hankkeen suunnitteluvaiheessa ennen rakennusluvan hakemista. Näin lainsäädäntö, kuntakohtaiset määräykset ja muut rakentamiseen vaikuttavat seikat voidaan ottaa huomioon riittävän ajoissa. Uutta tallia ei tulisi perustaa eikä vanhaa tallia laajentaa pohjavesialueilla, sillä näillä alueilla pohjavesien suojelun vaatimukset nostavat hankkeiden vaativuutta ja hintaa huomattavasti tai estävät toteutuksen kokonaan. Tietoa pohjavesialueista saa ympäristönsuojeluviranomaisilta.

Hevostallin rakennuspaikan vähimmäiskoko riippuu hevosten lukumäärästä, toiminnan laajuudesta ja paikallisista olosuhteista. Yleisenä suosituksena on **vähintään kahden hehtaarin kokoinen rakennuspaikka kahdelle hevoselle** ja hevosmäärän tästä lisääntyessä rakennuspaikan koon kasvattaminen vähintään 0,5 ha / hevonen. Hevonen on laumaeläin, joten tallilla tulisi olla aina vähintään kaksi hevosta.

Vähimmäissuojaetäisyyksiksi naapurikiinteistön rajaan suositellaan:

talli, lantala ja ulkotarha	50 m
ratsastuskenttä	50 m
laidun	10 m

2. LUVAT JA ILMOITUKSET

2.1 Rakennuslupa ja toimenpidelupa

Hevostallin ja siihen liittyvien rakennelmien rakentaminen edellyttää rakennuslupaa. Rakennuslupaa tarvitaan myös, kun rakennukseen tehdään olennaisia muutoksia tai rakennuksen alkuperäistä käyttötarkoitusta olennaisesti muutetaan (esim. navetan muuttaminen hevostalliksi). Kiinteistön käyttötarkoituksesta riippuen voidaan edellyttää lisäksi suunnittelutarveratkaisua tai poikkeamislupaa. Pienempiin muutoksiin ja jätevesien käsittelyjärjestelmän uusimiseen riittää toimenpidelupa.

Tarvittavan luvan tai luvat määrittelee kunnan rakennusvalvonta, johon on suositeltavaa olla yhteydessä jo alustavassa suunnitteluvaiheessa. Näin vältetään esimerkiksi turhien hakemusten teolta.

2.2 Eläinsuojelulain mukainen ilmoitus Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle

Vähintään kuuden täysikasvuisen hevosen tallista tulee tehdä ilmoitus Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle viimeistään 30 vuorokautta ennen uuden toiminnan aloittamista ja viimeistään 14 vuorokautta ennen toiminnan oleellista muutosta (esim. eläinten huomattava lisäys) tai lopettamista.

2.3 Ympäristölupa

Hevostalli tarvitsee ympäristöluvan, jos se on tarkoitettu vähintään 60 hevoselle tai ponille. Lisäksi ympäristölupaa voidaan edellyttää silloin, jos tilalla on useita muita eläimiä, jos tallista saattaa aiheutua kohtuutonta haittaa naapureille tai jos talli halutaan sijoittaa pohjavesialueelle.

2.4 Hevosen tunnistaminen ja tietokantaan ilmoittaminen

Kaikilla hevoseläimillä on oltava tunnistusasiakirja eli ns. hevospassi. Elinikäinen tunnistusasiakirja sisältää yksilöllisen tunnistusnumeron ja muita eläimeen liittyviä tietoja, ja se myönnetään eläimen omistajan tai haltijan hakemuksesta. Tunnistamisen yhteydessä hevoseläin merkitään mikrosirulla, jotta tunnistusasiakirja on yksiselitteisesti yhdistettävissä eläimeen. Tunnistusasiakirjoja myöntävät Suomen Irlannincobyhdistys - FSIC ry (irlannincobit), Eestin Raskaat vetohevoset ry (Eestin raskaat vetohevoset) sekä Suomen Hippos ry (kaikki muut hevoseläimet). Tunnistusasiakirjan on aina oltava saatavilla siellä, missä eläintä pidetään, myös kuljetuksen aikana. Lisätietoja asiakirjoista ja niihin liittyvistä velvollisuuksista saa myöntäjätahoilta.

2.5 Hevonen tienkäyttäjänä ja maastossa

Tiellä kuljettaessa hevoset on pidettävä kytkettyinä eivätkä ne saa aiheuttaa vaaraa tai kohtuutonta haittaa liikenteelle. Kevyen liikenteen väylällä ratsastaminen tai hevosen talutus on sallittua vain, mikäli väylällä on ratsastamisen salliva liikennemerkki. Muussa tapauksessa on käytettävä tietä. Maantiellä ratsukot käyttävät tien oikeaa reunaa, talutettaessa käytetään vasenta reunaa.

Vaunuja, kärryä, rekeä tms. vetävä hevonen rinnastetaan ajoneuvoon. Tällöin kevyen liikenteen väylällä kulkeminen on kiellettyä riippumatta siitä, saako väylällä ratsastaa. Yksityisteillä noudatetaan samoja säännöksiä kuin yleisilläkin teillä. Lisäksi yksityisteillä ratsastaminen voi olla liikennemerkillä kokonaan kiellettyä. Mikäli hevostalli on yksityistien osakas, voidaan hevosliikenne ottaa huomioon tieyksikkömaksussa.

Jokamiehenoikeudet sallivat ratsain liikkumisen luonnontilaisilla tai siihen verrattavilla alueilla, mikäli tästä ei aiheudu vahinkoa. Liikkumisoikeus ei kuitenkaan koske pihamaita, istutuksia, peltoja tai peltojen suoja-alueita. Hiihtoladuilla, kuntopoluilla sekä muilla sen kaltaisilla juoksuradoilla, urheilukentillä sekä pyörä- ja kävelyreiteillä ratsastaminen on kiellettyä. Lisäksi poikkeuksia näihin sääntöihin voi olla esimerkiksi luonnonsuojelualueilla.

3. HEVOSTALLIT

Valtioneuvoston asetuksessa hevosten suojelusta ([588/2010](#)) säädetään eläinsuojeluvaatimuksista, joita on noudatettava hevosen pidossa. Tuettavaa rakentamista koskevista hevostalousojen rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa ([MMM 588/2015](#)). [Eviran "Hevonen – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna" -oppaaseen](#) on koottu hevosten pitoa ja hyvinvointia koskevien säädösten sisältöä.

3.1 Yleisiä vaatimuksia

Hevosen pitopaikan on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas, turvallinen sekä mahdollisimman hyvin eläimen luontaiset tarpeet huomioon ottava. Pitopaikan tulee tarjota riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja sekä liiallista kylmyyttä, lämpöä, vetoa ja kosteutta vastaan. Eläinsuojelullisiin näkökohtiin tulee kiinnittää huomiota jo rakennusten ja aitausten suunnitteluvaiheessa.

Hevosen pitopaikka sekä pitopaikan rakenteet ja laitteet on suunniteltava, rakennettava ja huollettava siten, että se on eläimelle turvallinen ja että pitopaikan palovaara ja eläimen karkaamisvaara ovat mahdollisimman vähäisiä. Pitopaikassa olevat hevoset on voitava hoitaa ja tarkastaa vaikeuksista ja hevoset on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista.

Hevosen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä liikkua ja nousta makuulta luonnollisella tavalla. Makuupaikkoja tai makuualueita on oltava riittävästi, jotta kaikki hevoset voivat halutessaan asettua yhtä aikaa makuulle.

Hevosen karsina ja pilttuu on sijoitettava siten, että eläimellä on kuulo- ja näköyhteys pitopaikassa tapahtuvaan toimintaan sekä mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. Eläinsuojan käytävien on oltava sellaisia, että eläin pääsee esteettä liikkumaan ja että eläimen liukastumisen tai muun vahingoittumisen vaara on mahdollisimman vähäinen. Sähköjohdot ja -laitteet sekä hevosen pitoon tarkoitetut varusteet ja laitteet on sijoitettava siten, että ne eivät aiheuta hevoselle vahingoittumisen vaaraa.

Lisäksi suositellaan, että hevosen pitopaikan yhteydessä on erillinen tila hevosen vaatimia päivittäisiä puhdistus- ja muita toimenpiteitä varten sekä tuuletettava ja tarvittaessa lämmitettävä tila, jossa hevosen varusteet voidaan kuivata ja säilyttää.

3.2 Pitopaikan olosuhteet

Hevosen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, etteivät haitalliset kaasut, pöly, veto tai liiallinen kosteus vaaranna eläimen terveyttä tai hyvinvointia. Pitopaikan lämpötilan ja valaistuksen on oltava hevoselle sopivat. Pitopaikassa ei saa esiintyä jatkuvaa eläintä häiritsevää tai haitallista melua, joka ylittää 65 desibeliä (dB(A)).

Jos eläinsuojan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtoon, hevosen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen on oltava mahdollisuus myös laitteiston häiriöiden aikana. Koneellisesti toimivassa ilmanvaihtolaitteistossa on tarvittaessa oltava toimiva hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Hevonen tuottaa talli-ilmaan kosteutta hengityksen, hikoilun ja virtsan kautta. Kosteus saattaa lisääntyä myös sääolosuhteiden, rehujen tai esimerkiksi hevosten pesemisen vuoksi. Tallin optimaalinen ilmankosteus on 50–65%. Tätä suurempi kosteus lisää hevosen sairastumisen riskiä, sillä kosteus kuormittaa hengityselimistöä ja luo otolliset elinolosuhteet taudinaiheuttajille. Tallin optimilämpötila on 8–12 astetta. Hevonen sopeutuu hyvin myös tätä kylmempään, mutta lämpötila ei saisi vaihdella viittä astetta enempää vuorokaudessa. Tallin lämpötilan on parempi olla liian alhainen, kuin liian korkea. Korkea lämpötila lisää virtsasta haihtuvan ammoniakkin määrää talli-ilmassa ja myös pölyisyyttä, jos ilman kosteus on samalla alhainen. (Jansson, Särkijärvi. 2007)

Tallissa tulee huolehtia riittävästä valonmäärästä erityisesti talviaikaan, jolloin luonnonvaloa tulee vähemmän. Tallissa (myös pihatossa) on oltava selkeä päivä- ja yöaika. Nyrkkisääntönä voidaan pitää, että päiväaikaan hevosen silmien tasolla valonmäärä olisi sellainen, missä pystyisi lukemaan vaivatta sanomalehteä.

3.3 Pitopaikan seinät ja lattia

Ns. nitraattiasetuksen ([VNA 1250/2014](#)) mukaan eläinsuojan pohjan on oltava vesitiivis ja kulutusta kestävä. Käytännössä riittävä tiiviys saavutetaan käyttämällä betonia K30-2, asfalttibetonia tai valuasfalttia. Myös pihatossa on oltava tiivis pohja.

Eläinsuojan seinien ja lattian on oltava rakenteiltaan ja materiaaleiltaan hevosille sopivia. Pintakäsittelyyn ei saa käyttää puunsuoja-aineita, maaleja tai muita aineita siten, että ne voivat aiheuttaa hevoselle myrkytyksen. Hevosten karsinoiden tai pilttuiden välissä on oltava sopivan korkuinen ja asianmukainen väliseinä, jotta vierekkäisissä tiloissa olevat hevoset eivät pääse vahingoittamaan toisiaan.

Lattia ei saa olla liukas eikä sellainen, että hevosen kaviot voivat vahingoittua tai tarttua siihen kiinni. Lattia on voitava pitää helposti kuivana joko käyttämällä riittävästi kuivikkeita tai huolehtimalla

muutoin siitä, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti. Hevosella on oltava käytettävissä sopiva makuualue, joka on kuivitettava

3.4 Karsinan, pihaton ja pilttuun tilavaatimukset

Eläinsuojan (yksittäiskarsinan, ryhmäkarsinan, pilttuun tai sellaisen pihaton makuuhallin, jossa eläimiä ei ruokita) sisäkorkeuden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna luvulla 1,5, kuitenkin aina vähintään 2,2 metriä. Vähimmäiskorkeudesta voidaan poiketa enintään kaksi prosenttia. Sisäkorkeutta laskettaessa rakennuksessa normaalisti tarvittavia kantavia rakenteita, valaisimia, vesiputkia, ilmanvaihtoputkia tai muita vastaavia teknisluontoisia laitteita ei oteta huomioon. Käytännössä tallin korkeudeksi suositellaan vähintään 3 metriä ja pihaton korkeudeksi vähintään 3,2 metriä, koska pihaton kuivikepatja nousee talven aikana jopa metrin.

Eläinsuojan ikkuna on sijoitettava niin, ettei hevonen voi sitä rikkoa. Suositeltavaa on, että ikkunoiden pinta-ala olisi vähintään 5 % tallin pinta-alasta, jotta talliin tulee riittävästi luonnonvaloa.

Pihatossa tulee olla tuulikaappi tai muu vastaava rakenne, joka estää esim. tuulen ja sateen.

Pihaton makuuhallin pohja, joka toimii myös lantavarastona, on tehtävä tiivispohjaiseksi ja rakentamisessa on noudatettava lantalalle asetettuja määräyksiä. Mitoituksessa tulee myös huomioida, että lannan voi poistaa esimerkiksi tavallisella maataloustraktorilla ja etukauhalla kerran vuodessa (riittävän korkea betoninen puskuseinä).

Karsinan ja pihaton koko määräytyy hevosen säkäkorkeuden mukaan seuraavasti:

Yksittäiskarsinassa on oltava tilaa vähintään:

Hevosen säkäkorkeus (m)	Karsinan pinta-ala (m ²)
Enintään 1,08	4,0
Yli 1,08 mutta enintään 1,30	5,0
Yli 1,30 mutta enintään 1,40	6,0
Yli 1,40 mutta enintään 1,48	7,0
Yli 1,48 mutta enintään 1,60	8,0
Yli 1,60	9,0

Pilttuun leveyden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus + 10 cm ja pilttuun pituuden vähintään hevosen pituus + 25 cm. Vierekkäisten pilttuiden väliseinän kiinteän osan on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna luvulla 0,9.

Ryhmässä pidettävät hevoset

Silloin, kun hevosia pidetään ryhmässä, jokaista alkavaa 10 hevosen ryhmää kohden on oltava käytettävissä sairaskarsina tai muu asianmukainen tarvittaessa lämmitettävä tila hevosten ryhmästä erottamista ja hoitoa varten.

Ryhmäkarsinassa on oltava tilaa kutakin siellä pidettävää hevosta kohden vähintään:

Hevosen ikä	Yksittäiskarsinan pinta-alasta
Täysikasvuinen	100 %
12 - 24 kk ikäinen nuori hevonen	75 %
< 12 kk ikäinen varsa	50 %

Hevospihatossa sellaisessa makuuhallissa, jossa hevosia ei ruokita, on oltava tilaa kutakin siellä pidettävää hevosta kohden vähintään:

Hevosen ikä	Yksittäiskarsinan pinta-alasta
Täysikasvuinen	80 %
12 - 24 kk ikäinen nuori hevonen	60 %
< 12 kk ikäinen varsa	40 %

Oviaukkojen ja välikäytävien osalta suositellaan:

- Eläinsuojan oviaukon leveys on vähintään 1,5 m ja korkeus vähintään 2,2 m.
- Karsinan oviaukon leveys on vähintään 1,2 m ja korkeus vähintään 2,2 m.
- Eläinsuojassa, jossa on karsinat kahdessa rivissä, välikäytävän leveys on vähintään 2,5 m.
- Eläinsuojassa, jossa on pilttuita ja karsinoita, välikäytävän leveys on vähintään 3 m.

3.5 Siirtotallit

Toisinaan hevosenpidolle on vain tilapäinen tarve ja tällöin saattaa tulla kyseeseen ns. siirtotalli. Myös siirtotallin pohjan on oltava kulutusta kestävä ja vesitiivis. Suositeltavaa on, että lattia tehdään vesitiiviistä betonista. Mikäli siirtotallissa on puulattia, tulee se varustaa vesitiiviillä, kulutusta kestäväällä kumimatolla tai muulla vastaavalla vesitiiviillä rakenteella.

Siirtotalli vaatii tapauksesta riippuen joko rakennus- tai toimenpideluvan.

3.6 Pitopaikan puhtaana- ja kunnossapito

Hevosen pitopaikka ja sen rakenteet, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava. Ne on pidettävä hyvässä kunnossa, jotta ne eivät vahingoita hevosta eivätkä vaaranna sen terveyttä tai hyvinvointia.

Hevosen puhtaanapitoon käytettävät kuivikkeet pitävät alustan kuivana, pehmeänä ja eristävät kylmää lattiaa. Kuivike myös pidättää haitallisia kaasuja ja parantaa samalla tallin ilmaa. Toisaalta kuivike ja heinä tuottavat talliin homeitiöitä. Käytettävän kuivikkeen valinta vaikuttaa myös lannan jatkokäyttöön. Nopeasti kompostoituvat kuivikkeet, kuten esim. turve ja olki, sopivat hyvin maanparannusaineeksi. Sahanpuru ja kutterinlastu kompostoituvat hitaasti ja ovat sen vuoksi peltoviljelyssä ongelmallisimpia. Puupohjainen kuivike kuluttaa hajotessaan myös maan typpivarjoja, mikä osaltaan vähentää sen suosiota lannoitteena.

Pitopaikka ja sellaiset laitteet, jotka vaikuttavat eläinten terveyteen ja hyvinvointiin, on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai jollei se ole mahdollista, on eläinten terveyden ja hyvinvoinnin turvaamisesta huolehdittava muilla keinoin. Lisäksi eläinsuojassa on huolehdittava jyrssiöiden ja muiden haittaeläinten torjunnasta.

3.7 Hevosten ruokinta ja juottaminen

Hevoselle on annettava riittävästi sille sopivaa ruokaa ja hyvälaatuista vettä. Hevosen ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut astiat ja telineet on sijoitettava pitopaikkaan siten, että hevonen voi syödä ja juoda luonnollisella tavalla.

Jotta ruokailu muistuttaisi hevoselle tyyppistä laiduntamista, pitäisi hevoselle antaa pieniä rehu-määriä useita kertoja päivässä ja vettä on suositeltavaa olla jatkuvasti tarjolla. Jo tallin suunnitteluvaiheessa on hyvä miettiä, miten heinien ja veden antaminen hevosille voitaisiin toteuttaa tallilla mahdollisimman helposti (heinien siirto varastosta karsinoihin/pihattoon ja vesipisteiden sijainti). Suositeltavaa on, että hevosilla on niin suuri heinävarasto, että sinne mahtuu vähintään hevosten 3 kk:n ruokintaan tarkoitetut heinät.

Hevosten juottamisen tulisi onnistua vaivatta läpi vuoden. Hevoset lisäävät karkearehujen kulutusta kovilla pakkasilla pitääkseen itsensä lämpimänä ja tämä lisää hevosten vedentarvetta. Juomaveden sulana pitäminen voi olla pakkasilla haastavaa ja toisaalta pakkasten lauhtuessa tallin vesiputket saattavat jäätyä. Suosituksena on, että hevosille olisi ulkotarhoissa/pihatossa talviaikaan lämmitettävät/eristetyt juoma-astiat.

4. HEVOSTEN ULKOILUALUEET

Hevosen ulkotarhan ja laitumen sekä eläinsuojasta ulkotarhaan ja laitumelle johtavien kulkuteiden on oltava hevoselle turvalliset. Tarhan ja laitumen maaston, kasvillisuuden sekä maapohjan on oltava hevoselle sopivia ja ympäristön on oltava riittävän rauhallinen ja meluton. Tarvittaessa ulkotarhassa ja laitumella on oltava hevoselle suoja epäsuotuisia sääolosuhteita vastaan. Suojassa tulee olla vähintään 3 seinää ja kaikkien hevosten on mahduttava sinne yhtä aikaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hevosilla on oltava ulkotarhoissa ja laitumella säänsuoja, mikäli ne jätetään sinne ilman valvontaa (mahdollisuutta siirtää välittömästi sisälle sääolojen muuttuessa). Laitumien ja tarhojen aitojen tulee olla turvallista ja hevoselle sopivaa materiaalia. Laitumella tai tarhassa ei saa olla liian ahtaita tai teräviä kulmia ja aitojen on oltava helposti hevosen havaittavissa. Piikkilankaa ei saa käyttää aitana.

Hevonen tarvitsee päivittäin liikuntaa ja ulkoilua, joten jo tallialueen suunnittelussa ulkoilualueiden määrä ja tilantarve on suunniteltava hevosten rodun, koon, iän, sukupuolen, lukumäärän ja aktiivisuuden mukaan. Tarhan ja laitumen on oltava riittävän isoja, jotta lauman sosiaalisessa arvoasteikossa alempiarvoisten hevosten on mahdollista väistää arvoasteikossa ylempänä olevien hevosten hyökkäyksiä. Huomioitavaa on myös, että jotkut hevoset herkistyvät voimakkaasti erilaisille hyönteisille ja niiden on päästävä pahimpina hyönteisaikoina sisätiloihin, kunnolliseen suojaan laitumella tai ne on suojattava hyönteisloimilla.

4.1 Ulkotarhat ja ratsastuskentät

Ns. nitraattiasetuksen ([VNA 1250/2014](#)) mukaan hevosten jaloittelualuetta tai ulkotarhan ruokinta- ja juottopaikkaa (1.4.2015 jälkeen vireille tulleet rakennushankkeet) ei saa sijoittaa:

- pohjavesialueelle, ellei maaperäselvitysten perusteella osoiteta, että tällaiselle alueelle sijoittaminen ei aiheuta pohjavesien pilaantumista tai sen vaaraa
- tulvanalaiselle alueella
- alle 50 metrin etäisyydelle vesistöstä, talousvesikäytössä olevasta kaivosta tai lähteestä
- alle 25 metrin etäisyydelle valtaojasta tai norosta

Ulkotarhan vähimmäiskoolle ei ole määräyksiä, mutta suositeltavana vähimmäiskokona pidetään yleensä 20 - 25 m x 50 - 75 m eli pinta-alana noin 1000 - 2000 m². Ulkotarhan muoto ja maasto vaikuttavat hevosen haluun liikkua. Yleensä suorakaiteen muotoinen pitkä tarha houkuttelee hevosta liikkumaan. Jos maa-alueita on käytettävissä niukasti ja on tarpeen tarhata useita hevosia yksittäin, suositellaan pitkiä ja kapeita tarhoja. Hevoset ovat tällöin laumamaisissa olosuhteissa lähellä toisiaan.

Tarhan pohjarakenne on valittava maaperän, maaston muotojen ja ulkoilualueen koon mukaan niin, ettei tarhasta aiheudu ympäristön tai pinta- ja pohjavesien pilaantumisvaaraa. Sade- ja sulamisvedet eivät saa jäädä lammikoitumaan tarhaan ja pohjan tulee kestää kaikilla säätyypeillä. Tarhan kuivatus voidaan järjestää joko salaojilla tai avo-ojilla. Tarha kannattaa perustaa muuta maastoa korkeammalle, jolloin sadevedet valuvat helposti tarhasta pois.

Hevosten ulkotarhat ovat usein huomattavia fosforin ja typen kuormituslähteitä. Ravinteiden lisäksi tarhojen valumavedet sisältävät myös bakteereita, jotka voivat pilata pohjavettä ja kaivoja. Nitraattiasetuksen mukaan hevosten jaloittelualueita tulee hoitaa niin, ettei pinta- ja pohjavesiin

aiheudu ravinnepestä. Hyvä hevosenpito käsittää säännöllisen ja riittävän usein tehdyn lannan siivouksen tarhoista. Tarhojen valumavedet on suositeltavaa kerätä hallitusti laskeutusaltaaseen/painanteeseen ja tarpeen mukaan käsitellä esim. suodattamalla tai käyttää nurmen kasteluun.

Ulkotarhojen pintamaa tulee uusia ajoittain. Vanhan pintamaan voi toimittaa maanviljelijälle nitraattisetuksen mukaisesti suoraan peltoon levitettäväksi tai luvan omaaville ylijäämämaan vastaanottajille. [ProAgria Oulun HevosAgro-kehittämishankkeessa](#) on toteutettu [ohje hevosten ulkotarhojen kunnostukseen](#).

Ratsastuskenttien ympärille naapurin rajan läheisyyteen suositellaan ainavihantaa aitaistutusta. Aita ehkäisee ratsastuskentästä irtoavan pölyn leviämistä naapuriin. Ratsastuskenttien rakenteissa mahdollisesti käytettävistä kumi- ja muovirouheista tulee olla hyvissä ajoin yhteydessä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiseen. Rouheen määrästä ja paikallisista olosuhteista riippuen rouheen käyttäminen rakenteissa saattaa vaatia ympäristöluvan. Käyttämisessä tulee huomioida, että kumi- ja muovirouhe ovat jätettä, jotka toiminnan loppuessa tai alueen käyttötarkoituksen muuttuessa tulee poistaa asianmukaiseen vastaanottopisteeseen.

4.2 Laitumet

Hevosen on hyvä päästä laiduntamaan kesäaikaan, sillä laiduntava hevonen nauttii saadessaan liikkua vapaasti ja syödä luontaisesti. Laiduntaminen usein myös lisää luonnon monimuotoisuutta sekä avartaa maisemaa. Laitumiksi nimitetään alueita, jotka pysyvät kasvipeitteisenä koko laidunnuskauden ajan ja ovat yleensä vähintään yli puolen hehtaarin kokoisia. Viljelyn laitumen tarve on 0,25–0,5 hehtaaria hevosta kohden. Luonnontilaisilla alueilla tilan tarve on huomattavasti isompi.

Laitumilla sijaitsevat pysyvät ruokintapaikat on katettava. Pysyvällä ruokintapaikalla tarkoitetaan laitumella sijaitsevaa ruokintapaikkaa, jonka sijoituspaikka ei laidunkauden aikana muutu ja jolla ruokitaan useampaa hevosta päivittäin. Katoksen tarkoituksena on pitää sadevedet ruokintapaikan ulkopuolella. Katos voisi olla ruokintapaikan kokoinen tai kattaa vain osan, kuitenkin vähintään ruokintalaitteen, kuten häkin tai siirtolavan.

Laidunalue on suunniteltava ja hoidettava siten, ettei siitä aiheudu pohjaveden pilaantumisvaaraa ja että pintavesien pilaantumisvaara on mahdollisimman pieni. Hevoselle paras laidunmaa on kuiva, vettä läpäisevä, loivasti mäkinen ja kiinteäpohjainen. Pohjavesialueilla laiduntamista tulee välttää. Rantalaitumilla tulisi olla aita estämässä hevosten pääsyn veteen, ellei rantalaiduntamisella ole luonnonsuojelullista merkitystä ja tila saa siksi EU-tukea.

5. HEVOSTILAN LANTAHUOLTO

5.1 Lantalan sijoittaminen ja mitoitus

Ns. nitraattiasetuksen ([VNA 1250/2014](#)) mukaan lantala (1.4.2015 jälkeen vireille tulleet rakennushankkeet) ei saa sijoittaa:

- pohjavesialueelle, ellei maaperäselvitysten perusteella osoiteta, että tällaiselle alueelle sijoittaminen ei aiheuta pohjavesien pilaantumista tai sen vaaraa
- tulvanalaiselle alueella
- alle 50 metrin etäisyydelle vesistöistä, talousvesikäytössä olevasta kaivosta tai lähteestä
- alle 25 metrin etäisyydelle valtaojasta tai norosta

Nitraattiasetuksen mukaisesti lantalan tulee olla niin suuri, että siihen mahtuu 12 kuukauden aikana kertyvä lantamäärä. Lantalan vähimmäistilavuuden laskemisessa voidaan ottaa huomioon

viljelijöiden yhteiset lantalat (pitkäaikainen sopimus), samana laidunkautena laitumelle jäävä lanta sekä pihattojen vesitiiviit kuivikepohjat. Vähimmäistilavuudesta voidaan myös poiketa, jos lantaa luovutetaan (säännöllisesti ja sopimukseen perustuen) sellaiselle hyödyntäjälle, joka voi vastaanottaa sitä ympäristönsuojelulain 27 §:n nojalla myönnetyn luvan perusteella tai jos lantaa luovutetaan (säännöllisesti ja sopimukseen perustuen) toiselle tilalle asianmukaisessa lantalassa varastoitavaksi.

Lantavaraston vähimmäistilavuus 12 kk varastoimisaikaa varten eläinpaikkaa kohden:

Uudet lantalat (1.4.2015 jälkeen vireille tulevat rakentamishankkeet, [VNA 1250/2014](#)): Laskennallinen lantamäärä on hevosella (> 150 cm) 17 m³ ja ponilla (120–150 cm) 12 m³ ja pienponilla (<120 cm) 8 m³ lantaa vuodessa.

Vanhat lantalat ([VNA 931/2000](#)): Laskennallinen lantamäärä on hevosella 12 m³ ja ponilla 8 m³ lantaa vuodessa.

5.2 Lantalan rakenne

Lanta on varastoitava nitraattiasetuksen mukaisesti vesitiiviissä lantalassa. Käytännössä riittävä tiiviys saavutetaan käyttämällä betonia K30-2, asfalttibetonia tai valuasfalttia. Lantalan hyötytilavuus lasketaan kertomalla pohjapinta-ala seinämäkorkeudella, johon on lisätty 1 metri. Avolantalaan on laskettava sade- ja sulamisvesivaraa vähintään 0,1 m³/m².

Uudet lantalat (1.4.2015 jälkeen vireille tulevat rakentamishankkeet) tulee kattaa tai varastoitava lanta peittää siten, että sadevesien pääsy varastointitilaan estetään. Katetun lantalan ulkovaipan tulee olla harva tai aukollinen, jotta lantala tuulettuu riittävästi ja mahdollinen lantapalo voidaan estää. Aiemmin lantala on voitu tehdä joko avolantalana tai katettuna.

Avolantalan reunojen ja ajoluiskan on oltava vähintään 0,5 m korkeita. Katetun lantalan betonireunojen korkeuden on oltava vähintään 1,5 m ja ajoluiskan 0,2 m. Toiminnan kannalta sekä avo- että katetun lantalan seinämät tulisi tehdä vähintään 2 m korkeiksi. Avolantala on sijoitettava siten, ettei sadevesi valu ympäröivien rakennusten katolta lantalaan. Kattamattoman lantalan etäisyys rakennuksen ulkoseinästä tulee olla vähintään 1,2 m.

Rakenteiden ja laitteiden tulee olla sellaiset, ettei lannan siirron, käsittelyn ja varastointitilan tyhjennyksen aikana pääse nesteitä ympäristöön. Lannan kuormaaminen tulee tehdä kovapohjaisella alustalla, joka kestää koneiden painon ja liikkumisen ja jolta voidaan tarvittaessa kerätä varissut lanta talteen.

Jos tilalla kertyy varastoitavaa kuivalantaa enintään 25 m³ vuodessa tai jos tilalla varastoidaan kuivalantaa kerrallaan enintään 25 m³, voidaan lanta varastoida lantalan sijaan tiiviillä siirtolavalla tai muulla vastaavalla alustalla, joka on katoksessa tai joka katetaan peitteellä.

5.3 Lannan varastointi aumassa

Lannan varastointi aumassa (ent. patterissa) sallitaan hevostilalla vain poikkeustilanteissa eli työteknisistä tai hygieenisistä syistä. Työteknisellä syyllä tarkoitetaan kelirikkoa sekä lantalaitteiden rikkoutumista. Muu vastaava syy voi olla esim. kestokuivikelannan sisältämä runsas olkimäärä, joka voi joissain tilanteissa estää suoran hyödyntämisen. Hygieenisellä syyllä lannan sisältämää taudinaiheuttajaa ja tällöin aumavarastoinnin edellytykset ja tautitapauksen arvioi eläinlääkäri. Aumalla ei voi korvata lantala tai määrärajojen tyhjennettävää vaihtolavaa.

Aumavarastoinnista on tehtävä [ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle](#). Ilmoitus tulee toimittaa vähintään 14 vrk ennen varastoinnin aloittamista. Ilmoituksen tekee se, jonka hevosilla lantaa kertyy, ei vastaanottaja, jonka pellolla lanta mahdollisesti varastoitaisiin.

Aumaa ei saa sijoittaa tulvanalaisille alueille, pohjavesialueelle eikä 100 metriä lähemmäksi vesistöä, valtaojaa tai talousvesikaivoa, eikä viittä metriä lähemmäksi ojaa. Auma on pohjustettava vähintään 20 cm:n nestettä sitovalla kerroksella ravinnevalumien talteen ottamiseksi ja peitettävä tiiviillä peitteellä.

Yhteen aumaan on sijoitettava vähintään yhden hehtaarin alalle tai enintään koko lohkolle ja siihen rajautuville lohkoille levitettävä määrä lantaa. Aumaan varastoitu lanta on levitettävä viimeistään vuoden kuluttua auman perustamisesta.

Paikalle, jolla auma on sijainnut, saa sijoittaa uuden auman kahden väli vuoden kuluttua.

5.4 Lannan kompostointi

Kompostointi on tehtävä tiivispohjaisella alustalla tai rakenteiden tulee olla muutoin vesitiiviit. Yhden kompostointialustan reunoista tulisi työteknisistä syistä olla vähintään yhden metrin korkuinen. Kompostin, jonka kuiva-ainepitoisuus on vähintään 30 %, jälkikypsytyksessä voidaan tehdä aumassa samoin kuin lannan aumaus, mutta auman peitteen ei tarvitse olla tiivis. Kompostin jälkikypsytyksestä aumassa tulee tehdä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 14 vrk ennen varastoinnin aloittamista.

Lannasta on mahdollista kerätä talteen lämpöä kompostoinnin yhteydessä käyttämällä esim. rumpu- tai tunnelikompostoria. Talteen otettua lämpöä on mahdollista hyödyntää mm. tallin veden ja tarvittaessa ilman lämmittämiseen. Hyvin toimiva kompostori tuottaa laadukasta kompostia ja on hajuton ratkaisu.

5.5 Lannan peltolevitys

Lannan peltolevityksestä säädetään nitraattiasetuksessa ([VNA 1250/2014](#)):

- Lanta on levitettävä pellolle siten, että valumia vesiin ei tapahdu eikä pohjamaan tiivistysvaaraa ole. Lannoituksessa on otettava huomioon keskimääräinen satotaso, viljelyvyöhyke, kasvinvuorotus ja maalaji.
- Lannan levitys suositellaan tehtäväksi keväisin. Lantaa ei saa levittää 1.11.–31.3. välisenä aikana. Lannan levittämisen kieltoajasta voidaan kuitenkin poiketa marraskuun loppuun asti tilanteissa, joissa lantaa ei ole voitu hyödyntää lannoitteena pellolla kasvukauden aikana poikkeuksellisen sääolosuhteen vuoksi (runsaat sateet). Lannan levittämisen kieltoajasta poikkeamisesta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle lokakuun loppuun mennessä. Ilmoituksen tekee toiminnanharjoittaja, jonka eläintilalla lantaa kertyy.
- Lannoitteita ei saa levittää lumipeitteeseen tai routaantuneeseen eikä veden kyllästämään maahan.
- Lantaa, jonka kuiva-ainepitoisuus on vähintään 30 %, voidaan lannan levitysaikana säilyttää pellolla enintään neljä viikkoa levitystä odottamassa.
- Pellon pintaan levitetty lanta on muokattava peltoon vähintään vuorokauden kuluessa levityksestä.
- Lannoitus on kielletty viisi metriä lähempänä vesistöä. Seuraavan viiden metrin vyöhykkeellä vesistöä lannan pintalevitys on kielletty, ellei peltoa muokata vuorokauden kuluessa levityksestä. Edellä mainitut lannoitus- ja pintalevityskiellot eivät kuitenkaan estä hevosten laiduntamista kyseisillä alueilla.
- Kalteville peltolohkon osille (kaltevuus vähintään 15%) levitettävä hevosenlanta on muokattava maahan kahdentoista tunnin sisällä levityksestä.

- Talousveden hankintaan käytettävien kaivojen ja lähteiden ympärille on jätettävä maaston korkeussuhteista, kaivon rakenteesta ja maalajista riippuen vähintään 30-100 metrin levyinen vyöhyke, jota ei lannoiteta lannalla.

Lannan mukana peltoon voi kulkeutua myös rikkakasvien siemeniä. Erityisesti hukkakauran leviäminen näin on estettävä ([Laki hukkakauran torjunnasta 185/2002](#)). Lannan huolellinen ja riittävän pitkä kompostointi tuhoaa hukkakauran ja muiden rikkakasvien siemenet.

5.6 Lannan ravinnepitoisuuksien määrittäminen

Pellolle levitettävästä lannasta on teetettävä viiden vuoden välein lanta-analyysi, jossa määritetään lannan sisältämä liukoinen tyyppi, kokonaistyyppi ja kokonaisfosfori. Lannoitus suunnitellaan joko lanta-analyysin tai nitraattiasetuksen liitteessä 2 esitettyjen taulukkoarvojen perusteella.

5.7 Lannan hyödyntäminen energiana

Markkinoille on tullut toimijoita, jotka tarjoavat hevostalleille kuivike- ja lantahuoltopalvelua. Palvelussa on mahdollista tilata hevostilan tarpeisiin sopiva kuivike ja lannannouto tietyin tyhjennysvälein. Lanta hyödynnetään energiana sellaisessa voimalaitoksessa, jolla on edellytykset polttaa hevosenlantaa. Palvelusta riippuen on tarvittaessa mahdollisuus vuokrata vaihtolava/kontti tai tyhjennykset voidaan tehdä tallin lantalasta kouratyhjennyksellä/hevostilan omalla kalustolla. Lannanluovutuksesta tulee aina tehdä lannanluovutussopimus. Palvelun saatavuus riippuu hevostallin sijainnista.

5.8 Lannan luovuttaminen irtotavarana kuluttajille

Hevosenlantaa voidaan luovuttaa tilalta myös suoraan irtotavarana ns. suoramyynninä silloin, kun lanta ei sisällä minkään vakavan tartuntataudin leviämisenriskiä eikä tilalla ole todettu hukkakauraa.

6. HEVOSTALLIN JÄTEHUOLTO

Tallilla syntyvät jätteet ovat pääsääntöisesti erilaisia paperi- ja muovipakkauksia, kuten rehupaalien muovit ja paperiset rehusäkit. Vaarallisia jätteitä ovat esimerkiksi erilaiset kemikaalit, jäteöljyt, lääkejätteet, kyllästetty puutavara sekä loisteputket. Vaaralliset jätteet on varastoitava niin, ettei niistä aiheudu vaaraa ja ne on toimitettava vaarallisten jätteiden vastaanottopisteeseen. Injektioneulat ja ruiskut on kerättävä erikseen tiiviiseen, kestävässä ja kannelliseen astiaan ja toimitettava vanhentuneiden lääkkeiden/lääkejätteen kanssa apteekkiin.

Sekajäte kerätään jäteastiaan, jonka tyhjentämisestä sovitaan jätehuoltoyrityksen kanssa. Biojäte on suositeltavaa kerätä erikseen ja kompostoida eläimiltä suojatussa, lämpöeristetyssä kompostorissa. Keräyspaperi, -pahvi, metalli ja lasi tulee toimittaa hyötyjätteen vastaanottoon.

Eri toimijoilla on maatalousmuovien noutopalveluita, jotka kattavat kaikki maatalouden muoviset pakkaus- ja suojamateriaalit. Muovit hyödynnetään joko materiaalina tai energiana.

Keskuslämmityskattilassa tai muussa kiinteässä lämmityslaitteessa tai uunissa ei saa polttaa jätettä lukuun ottamatta polttokuivia risuja ja oksia sekä puhdasta, kuivaa, kyllästämätöntä ja maalamatonta puutavaraa. Paperia ja kartonkia saa polttaa vain sytykkeenä.

Ulkona avotulella saa polttaa vain vähäisessä määrin kuivia risuja ja oksia. Kaikessa polttamisessa on noudatettava huolellisuutta ja otettava huomioon, etteivät savukaasut aiheuta haittaa ympäristölle tai naapureille.

7. KUOLLEEN HEVOSEN HÄVITTÄMINEN

Hevosen kuollessa saattaa menetyksen lisäksi harmia aiheuttaa myös lopettamiseen ja ruhon hävittämiseen liittyvät käytännön ongelmat. Hevostilalla olisi hyvä olla mietittynä valmiiksi suojainen paikka, jossa hevosen ruhoa voidaan tarvittaessa säilyttää siihen asti, kun ruho haetaan tilalta. Hevosen ruhon hävityksestä vastaa omistaja tai tallinpitäjä itse.

Hevosen voi tietyin edellytyksin viedä teurastettavaksi ja toimittaa elintarviketeollisuudelle raaka-aineeksi. [Suomen Hippos ry:n internet-sivuilta](#) löytyy tietoa teurastamoista, jotka vastaanottavat hevosia. Lisätietoa teurastukseen liittyvistä seikoista löytyy Eviran ohjeesta 15509/3 [Hevosten lääkitysopas](#).

Lopetettavat/kuolleet hevoset voi:

- toimittaa jätteenkäsittelykeskukseen erityisjätteenä välittömästi haudattavaksi (sovittava etukäteen jätteenkäsittelykeskuksen hoitajan kanssa)
- toimittaa Honkajoelle polttolaitokseen
- toimittaa eläinten hautausmaalle haudattavaksi
- maanomistajan luvalla haudata maahan

Eviran sivuilla ohjeistetaan hautaamisesta tarkemmin seuraavasti:

- Kuollutta eläintä ei saa haudata pohjavesialueelle, vedenottamon suoja-alueelle, alle 250 metrin etäisyydelle kaivosta tai vesistöön viettävään rinteeseen eikä alueelle, jota kynnetään tai kaivetaan pian hautaamisen jälkeen.
- Kuollut eläin on haudattava vähintään metrin syvyyteen (= vähintään metri maata ruhon päällä) ja peitettävä heti siten, etteivät ketut, rotat tai muut eläimet pääse siihen käsiksi.
- Kuollut eläin on hautaamisen yhteydessä tarvittaessa kalkittava tai käsiteltävä desinfiointiaineella taudinaiheuttajien tuhoamiseksi.
- Kuollutta eläintä ei saa haudata muovisäkissä tai muussa maatumattomassa pakkauksessa.
http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/kuolleet_elaimet/hautaaminen/

Lainsäädännön mukaan tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta ja kuolleiden eläinten lukumääristä. Kirjanpitoa hevosten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan ja kirjanpitoa kuolleiden eläinten lukumääristä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä.

8. HEVOSTALLIN VESIHUOLTO

Hevonen juo 30-50 litraa päivässä. Arvion mukaan noin 1/3 hevosten pidossa käytetystä vedestä päätyy jätevedeksi. Käytettävät vesimäärät voivat olla suuria, ja tallia suunniteltaessa on hyvä huomioida myös varavedenlähde. Talleilla jätevesiä voi syntyä tallitilojen pesusta ja mahdollisesta hevosten pesupaikasta sekä henkilökunnan pesu- ja käymälävesistä. Hevosten pesussa voidaan käyttää suuriakin vesimääriä. Ennen jätevesien käsittelyyn johtamista tulisi olla hiekanerotuskaivot, jotta hevosten jaloista irtoava rapa ei kulkeutuisi viemäriin asti.

Jos talli sijaitsee vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella, liittyminen viemäri- ja vesijohtoverkostoon on pääsääntöisesti pakollista. Mikäli talli sijaitsee toiminta-alueen läheisyydessä, liittyminen on suositeltavaa.

[Vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla jätevedet](#) käsitellään kiinteistökohtaisesti tai useamman kiinteistön yhteisratkaisuna ja jätevesien käsittelyyn sovelletaan yleensä ns. hajajätevesiasetusta ([VNA 157/2017](#)). Vuosikymmeniä vanhat järjestelmät täyttävät harvoin hajajätevesiasetuksen vaatimukset.

Jätevesien käsittelyjärjestelmä, joka on tehty ennen vuotta 2004 rakentamisajankohtanaan voimassa olleiden vaatimusten tai myönnetyn rakennusluvan mukaisesti ja joka sijaitsee 100 metrin etäisyydellä vesistöstä tai 1- tai 2-luokan pohjavesialueella, on saatettava perustason puhdistustason täyttäväksi viimeistään 31.10.2019. Muilla alueilla jätevesijärjestelmän riittävyys tulee tarkistaa viimeistään, kun kiinteistöllä rakennetaan vesikäymälä tai tehdään vesi- ja viemärilaitteistoja koskeva luvanvarainen korjaus- tai muutostyö, jossa järjestelmä uusitaan tai kokonaisuudessaan korjataan tai tehdään rakennuksen rakentamiseen verrattavissa oleva rakennuslupaa edellyttävä korjaus- ja muutostyö. Kaikilla haja-asutusalueen kiinteistöillä on oltava selvitys jätevesien käsittelyjärjestelmästä sekä jätevesijärjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeet.

Sopivan käsittelyjärjestelmän valinta riippuu mm. maasto-olosuhteista, kiinteistön varustelutasosta ja jätevesijärjestelmän hoidon vaativuudesta. Valinta kannattaa tehdä yhdessä pätevän jätevesijärjestelmän suunnittelijan kanssa. Suunnittelijan tehtävänä on tutustua kiinteistön olosuhteisiin paikan päällä ja esitellä kiinteistölle soveltuvat vaihtoehdot. Suunnittelija laatii suunnitelman jätevesijärjestelmästä ja suunnitelma liitetään rakennus- tai toimenpidelupahakemukseen. Tallin jätevedet voidaan johtaa joko yhteiskäsittelyyn asuinrakennuksen jätevesien kanssa tai vaihtoehtoisesti erilliseen järjestelmään.

Vähäiset pesuvedet (ns. kantovedet), jotka eivät sisällä käymälävesiä ja joista ei aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa, saa johtaa puhdistamatta maahan. Tällaisia jätevesiä saattaa syntyä esim. hevosten jalkojen huuhtelusta ulkotiloissa.

9. HEVOSTALLIN TURVALLISUUSNÄKÖKOHTIA

Tallin turvallisuutta parantavat merkittävästi varsin arkiset, työturvallisuus- ja rakennuslainkin edellyttämät asiat: turvalliset rakenteet, sopivat materiaalit, riittävä valaistus, järjestys, siisteys ja hyvä ilmanvaihto. Piha-alueilla, tarhoissa ja suorituspaikoilla turvallisuuden kannalta tärkeitä näkökohtia ovat hyvä valaistus, aitojen ja porttien kunto, hyvät opasteet, toimivat liikennejärjestelyt, erillinen paikoitusalue, hiekoitus ja auraus talvella sekä lemmikkieläinten kiinnipitäminen. Hevosten kulkureitit on mahdollisuuksien mukaan pidettävä erillään tallialueen muusta liikenteestä. Tila kannattaa mahdollisuuksien mukaan aidata, jotta hevoset eivät vahinkotilanteessa pääse karkaamaan tilan ulkopuolelle ja aiheuttamaan vaaratilanteita esim. tie- ja rata-alueilla.

Pelastuslainsäädäntö vaatii, että yli 60 hevosen eläinsuojalle on laadittava pelastussuunnitelma. Pirkanmaan pelastuslaitos on laatinut [Maatilan pelastussuunnitelma -pohjan](#), jota voi käyttää suunnitelman laatimiseen. Suunnitelmapohja on avuksi myös pienempienkin tallien pelastussuunnittelussa ja siinä on mm. tarkistuslista olennaisista turvallisuusasioista sekä toimintaohjelmalleja, joita voi laittaa talliin näkyville.

Ratsastuspalvelut voivat olla myös kuluttajapalveluja, joiden osalta tulee noudattaa kuluttajaturvallisuutta koskevia lakeja ja asetuksia ja niiden perusteella annettuja ohjeita. Kuluttajapalveluita valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES). Lisätietoja ratsastustoimintojen kuluttajaturvallisuuden osalta on kootusti esitetty [TUKES:n Ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistäminen -oppaassa 5/2015](#).

Vahinkoja sattuu ja siksi tallin henkilökunnan ensiaputaitojen ylläpitäminen on tärkeää. Hätätilanteita varten on tallin osoite syytä olla selkeästi merkittynä yleisesti nähtävissä olevassa paikassa, jotta

apua osataan oikeaan paikkaan tilata. Kiinteistön osoitenumeron on oltava selkeästi nähtävillä ja pimeään aikaan valaistu, jotta hätätilanteissa apu löytää vaikeuksitta perille.

9.1 Paloturvallisuus

Tallitilat ovat otollinen ympäristö tulipalon nopealle leviämislle, sillä heinät ja kuivikkeet ovat helposti syttyviä aineita. [Pelastuslaki](#) edellyttää, että kaikki rakennukset on suunniteltava, rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, että tulipalon syttymisen tai leviämisen vaara on vähäinen. Eläinsuojassa oleva hevonen on hätätilanteessa voitava poistaa nopeasti eläinsuojasta. Tallissa olisikin paloturvallisuuden vuoksi hyvä olla vähintään kaksi oviaukkoa (joista hevoset toteutettu kulkemaan) sekä selkeät reitit uloskäynneille. Kunkin hevosen riimun pitäisi löytyä hevosen lähetyviltä hätätilanteessa. Lisäksi eläinsuojassa on hyvä olla eläinsuojaan soveltuva paloilmaisin, joka hälyttää eteenpäin tiedon alkavasta palosta. Tavallinen palovaroitin ei todennäköisesti toimi pölyisissä ja kosteissa olosuhteissa.

Vaikka tallilla olisi panostettu paloturvallisuuteen monin tavoin, ei siitä ole hyötyä, jos ohjeet eivät ole henkilökunnan tiedossa. Työntekijöitä on ohjeistettava tuuletuslaitteiden käyttämisessä, pääkatkaisijan sammuttamisessa, hätäilmoituksen tekemisessä, palo-ovien sulkemisessa, syttymisherkkien tai räjähtävien aineiden käsittelemisessä ja säilyttämisessä sekä muissa tarpeellisissa asioissa. Myös henkilökunnan ensiaputaitojen on oltava kunnossa. Mikäli mahdollista, heinät ja kuivikkeet kannattaa säilyttää eri palo-osastossa hevosten kanssa. Rehuvaraston ovi kannattaa pitää suljettuna, vaikkei se olisikaan varsinainen palo-ovi. Tavallinenkin ovi hidastaa palon leviämistä, mutta vain, jos se on kiinni.

Maaseudulla palon varhainen havaitseminen ja alkusammutuskaluston merkitys korostuvat, sillä palokunta on usein pitkän matkan päässä. Suuriakin vahinkoja voidaan estää hankkimalla tallille riittävästi alkusammutuskalustoa. Ehtona on, että kaikki tallin työntekijät osaavat niitä käyttää ja ne sijaitsevat paikoissa, joista ne ovat helposti ja nopeasti saatavissa käyttöön. Alkusammutusvälineiden tarpeen ja laadun määrittelee paikallinen pelastusviranomainen.

Hevostallin pitäjän tulee varautua tulipalotilanteeseen myös miettimällä valmiiksi sopivaa suojaa (huom. suojaa myös kovalla pakkassäällä), mihin hevoset voitaisiin viedä mahdollisen tulipalon sattuessa. Hätätilanteessa on estettävä hevosia pääsemään takaisin palavaan talliin.

Yksi merkittävä maataloilla tulipaloja aiheuttava tekijä on sähkölaitteet ja siksi niiden käyttöön ja asennukseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Edellä mainitussa pelastuslaitoksen [pelastussuunnitelmapohjassa](#) on liitteen 5 kohdassa 3 lueteltu seikkoja, jotka on syytä huomioida.

Mikäli tilalla tehdään tulitöitä, ne tulee suorittaa vakuutusyhtiön ohjeiden mukaisesti.

Tulisijat ja savuhormit tulee pitää kunnossa ja niiden nuohouksesta tulee huolehtia.

Tupakointipaikan sijoittamisessa on syytä huomioida, että se tulipalovaaran takia sijaitsee riittävän etäällä heinävarastoista tai muista helposti syttyvistä materiaaleista, ja että mahdollisuuksien mukaan myös kauempana lasten ja nuorten käyttämistä tiloista ja alueista.

9.2 Varautuminen sähkön- ja vedenjakelun sekä muihin häiriöihin

Paitsi tulipalotilanteisiin hevostilojen on tärkeää varautua myös sähkön- ja vedenjakelun häiriöihin. Sähkökatkosten varalle hevostiloille kannattaa hankkia omia varavoimalähteitä. Hevonen tarvitsee runsaasti vettä juodakseen, joten vedenjakelun häiriöitä silmällä pitäen on tallinpitäjän hyvä miettiä etukäteen paikka, josta vettä voi hakea ongelmatilanteessa. Myös jätevesien käsittelyjärjestelmän toimintahäiriöihin on syytä varautua.

9.3 Öljysäiliö

Turvatekniikan keskuksen (TUKES) Varo-rekisterin mukaan vuosittain kotitalouksissa tapahtuneista kemikaalionnettomuuksista suurin osa on ollut polttoöljyvuotoja. Tyypillisiä onnettomuuksia maataloilla ovat olleet polttonesteiden maanpäällä olevien varastosäiliöiden (farmarisäiliö) vuodot. Vaikka maanpäällisiä farmarisäiliöitä ei koske pakollinen tarkastusvelvollisuus, tulisi kaikkiin farmarisäiliöihin tehdä säännöllisesti tarkastus- ja huoltotoimenpiteet vahinkojen estämiseksi. Vastuu säiliöstä on aina säiliön omistajalla/haltijalla, joka myös ensisijaisesti vastaa mahdollisen öljyvahingon puhdistuskustannuksista. Siksi onkin tärkeää, että säiliön omistajalla/haltijalla on oikeata tietoa farmarisäiliönsä sijoittamiseen, tarkastamiseen, huoltoon ja käytöstä poistamiseen liittyvistä asioista. Lisätietoa: [Vastuu farmarisäiliöstä \(Pirkanmaan pelastuslaitos\)](#)

Farmarisäiliöiden mahdollinen vuoto on aina hallittava ja huonokuntoiset säiliöt on poistettava käytöstä. Säiliöasiakirjat ja todistukset, kuten todistus säiliön puhdistamisesta ja tarkastuksista, on pidettävä tallessa.

Olemassa olevissa ja uusissa hankittavissa säiliöissä tulee olla alla olevan listan mukaiset varusteet:

- Tyypikilpi, josta selviää säiliön asianmukaisuus. Ilman sitä säiliötä ei saa käyttää polttoaineen.
- Laponesto eli mekanismi, joka estää säiliön tyhjentymisen esim. tankkausletkun katketessa tai pudotessa maahan.
- Tarkastus-/miesluukun on oltava riittävän suuri, jotta siitä voi luotettavasti todeta säiliön kunnan.
- Täyttöyhteen pitää olla lukittava ja varustettu nokkavipuliittimellä.
- Ilmaputki (vähintään DN 50), joka tasaa säiliön sisäistä painetta tankattaessa ja estää mahdolliset yli- tai alipaineesta johtuvat säiliövauriot. Ilmaputken mitoituksessa on otettava huomioon säiliön täyttö- ja tyhjennysnopeus.
- Säiliön ylitäytönestin. Laite koostuu säiliössä olevasta anturista, johon pistoke liitetään.
- Polttoaineen nimi sekä varoitusmerkit.
- Säiliön lähistöllä tulee olla imeytysainetta ja kalustoa pienten vuotojen keräämistä varten.
- Usein kuntien ympäristönsuojelumääräyksistä vaaditaan, että farmarisäiliön siirto-pumppu ja/tai jakeluletku ovat lukittuna työajan ulkopuolella. Näillä toimenpiteillä estetään säiliön luvaton tyhjennys.

Farmarisäiliön sijoittaminen

- Säiliö on aina sijoitettava kantavalle, kemikaaleja kestäväälle, tiiville alustalle ja irti alustasta (estetään säiliön painuminen ja taataan riittävä tuulettuminen).
- Ulkona olevan farmarisäiliön mahdollinen vuoto on aina hallittava. Säiliön tulee olla esimerkiksi kaksivaippainen, kiinteästi valuma-altaallinen säiliö tai yksivaippainen säiliö voidaan sijoittaa suoja-altaaseen (kuivana pitämisestä on huolehdyttävä esim. kattamalla suoja-allas).
- Säiliön ympärille on jätettävä vähintään 1 metri tilaa huoltoon ja tarkastusta varten. Lisäksi on jätettävä riittävät suojaetäisyydet rakennuksiin, ojaan ja vesistöön.
- Tarvittaessa säiliö on suojattava törmäyesteillä.
- Farmarisäiliön tankkauspaikan pohjarakenne (tiiveys, kantavuus) on suunniteltava siten, että mahdolliset tankkaustilanteiden tippavuodot saadaan kerättyä pois eikä maaperä tankkauspaikalla nuhraannu ajan myötä.
- Farmarisäiliöiden sijoittamista pohjavesialueelle tulee välttää. Kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä on yleensä asetettu lisävaatimuksia pohjavesialueilla sijaitseville farmarisäiliöille.

HEVOSTALLEJA KOSKEVIA OHJEITA JA SÄÄNNÖKSIÄ

- Eläinsuojelulaki (247/1996) ja -asetus (396/1996)
- Hevostallien ympäristönsuojeluohje 4.11.2003, Ympäristöministeriön moniste 121
- Jätelaki (646/2011)
- Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011)
- Kuntien rakennusjärjestykset, terveydensuojelujärjestykset, ympäristönsuojelumääräykset, jätehuoltomääräykset ja terveydensuojelujärjestykset
- Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015)
- Laki hukkakauran torjunnasta (185/2002)
- Laki yksityisistä teistä (358/1962)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden keräämisestä, kuljetuksesta ja hävittämisestä (1192/2011)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuettavien hevostalourakennusten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista (588/2015)
- Maa- ja metsätalousministeriön ohje Kotieläinrakennusten ympäristönsuojelu, MMM-RMO C4: ohjeita lantalan rakentamiseen
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999): hevostallien, lantaloiden ja jätevesijärjestelmien rakennus- ja toimenpideluvat
- Pelastuslaki (379/2011)
- Terveydensuojelulaki (763/1994) ja -asetus (1280/94)
- Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta 1250/2014 eli ns. nitraattiasetus
- Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta (588/2010) ja Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n muuttamisesta (749/2013).
- Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla (209/2011): sovelletaan tallivesien käsittelyyn
- Ympäristönsuojelulaki (527/2014): ympäristönsuojelun yleiset periaatteet, ympäristöluvut

Lähteet:

- Edellä mainitut ohjeet ja säännökset
- EVIRA:n esite 2011: Tavoitteena terve ja hyvinvoiva hevonen
- Hevostalliohje, Hämeenlinnan seudullinen ympäristötoimi, Saartoala Mari, Kuvaja Varpu ja Jutila Heli 2008
- Hevostalliohje, Oulun seudun ympäristötoimi 2011
- Hyvinvoiva, turvallinen ja ympäristöystävällinen talli - opas vastuulliseen tallitoimintaan: Pesonen, I., Virtanen, H. & Jansson, H. (toim.), 2008
- Tallin paloturvallisuus, Artikkelit Suomen hevosenomistajien keskusliitto ry:n internetsivuilla, Svartsö Minna, 2005
- Tallin ympäristöopas 2009, Keskisen Uudenmaan kehittämissyhdistys ry
- Talliympäristöopas: Helena Jansson ja Susanna Särkijärvi, 2007
- TEHO-hankkeen julkaisu 2/2010, Hevostoiminnan ympäristökysymyksiä Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa, Maarit Hollmen

Sanastoa:

eläinsuoja – kotieläinrakennus, kuten hevostalli tai hevospihatto, jossa pidetään ja hoidetaan hevosia

hevostalli ja talli – eläinsuoja, jossa hevosia pidetään karsinoissa

hevospihatto ja pihatto – eläinsuoja, jossa hevosia pidetään ryhmässä ja jossa hevosilla on liikkumavapaus ulkoilu- ja makuualueelle sekä ruokintapaikalle

hoitokarsina – sairaalle tai hoidettavalle hevoselle tarkoitettu tila tallissa

karsina – yhdelle hevoselle tarkoitettu tila tallissa

ryhmäkarsina – usealle hevoselle tarkoitettu tila tallissa, jossa pidettävien hevosten tulee voida asettua yhtä aikaa makuulle

pilttuu – hevosen kytkemiseen käytetty pitopaikka tai hoitopaikka (ns. *pakkopilttuu*)

ruokintapilttuu – yhdelle hevoselle eroteltu ruokintapaikka, johon hevonen pääsee vapaasti syömään tai voidaan kytkeä syömisen ajaksi

ulkokenttä ja ravivalmennusalue – ratsastukseen, hevosten juoksutukseen tai ajamiseen tarkoitettu pohjarakennettu alue

ulkotarha – hevosten vapaaseen liikkumiseen tarkoitettu aidattu jaloittelualue, ei kuitenkaan laajemmat laidunalueet, joilla on pysyvä kasvupeite

ulkokarsina – tallista erillään oleva kylmä, yksittäinen tai muutaman hevosen karsina tai rakennus

maneesi – katettu halli, jossa on seinät ja jossa voidaan ratsastaa ja ajaa

hevonen – kavioeläin (hevonen, poni, aasi tai muu vastaava)

lantala – lannan varastointiin rakennettu avonainen tai katettu varastotila